

Dlaczego zaczęły walczyć o swoje prawa?

1. Zakończ swoje przypuszczenia, jakie prawa miały lub jakich nie miały kobiety w XIX wieku:

a. Mogła wybierać swoich przedstawicieli politycznych.	TAK – NIE
b. Mogła posiadać majątek.	TAK – NIE
c. Mogła ukończyć szkołę średnią.	TAK – NIE
d. Mogła wybrać zawód.	TAK – NIE
e. Mogła decydować o swoich dzieciach.	TAK – NIE

Niektóre kobiety zdecydowały się walczyć o swoje prawa, przede wszystkim o prawo wyborcze - francuskie SUFFRAGE. Dlatego wtedy nazywano je poniżająco sufrażystkami.

2. Zaznacz, jak w XIX wieku senator USA mógł zareagować na zaangażowanie swojej żony w walkę o prawa kobiet:

- a. zamknąłby ją w domu jak w więzieniu;
- b. poparłby ją, ponieważ Stany Zjednoczone były demokratyczne;
- c. nie zgadzałby się, ale nic by nie zrobił;
- d. przestałby jej dawać pieniądze na cokolwiek;
- e. pobiłby ją, więc straciłaby odwagę;
- f. zabrałby jej dzieci.

Jednym słowem (albo w kilku słowach) określ, jak musiała się czuć żona senatora:

.....

3. Przeczytaj tekst o tym, jakie możliwości realizacji miała niezależna kobieta w XIX wieku. Czytając, podkreślaj, jak się czuła.

Znalezienie męża z tej samej lub wyższej warstwy społecznej i na zapewnionej pozycji społecznej było dla niektórych kobiet w drugiej połowie XIX wieku problemem niemal nie do rozwiązania. (Wskutek wojen austriacko-pruskich mężczyzn było mniej niż kobiet.) Kobiety doprowadzała do rozpacz myśl, że pozostaną na utrzymaniu swoich rodziców, ale dopóki nie były w stanie same zarobić na życie, nie mogły opuścić domu rodzinnego. Jeśli dziewczyna nie wносиła do małżeństwa posagu (tj. pieniędzy od rodziców), nie mogła odnieść sukcesu na rynku matrymonialnym. Eliška Krásnohorská pisze, że „...niezamożne,

niezatrudnione kobiety stały się kłopotliwym brzemieniem dla swoich rodzin, same postrzegały siebie i swoje życie jako bezwartościowe.” Społeczeństwo mieszczańskie stosunkowo surowo ograniczało kobietom wybór zawodu, aby odpowiadał on ówczesnemu ideałowi. Podczas gdy wcześniej niezamężna dziewczyna lub wdowa bez krewnych często odnalazła się w słabo płatnej roli współtowarzyszki czy gospodyni, teraz przynajmniej pojawiły się dla nich odpowiednie kwalifikowane zawody, takie jak nauczycielka, opiekunka czy pielęgniarka (lub jakakolwiek inna praca charytatywna).

Zredagowane według Marie Bahenská – Libuše Heczková – Dana Musilová:
Nezbytná, osvobozující, pomlouvání. O ženské práci, Hradec Králové 2017, s. 29.

Zaznacz, jakie możliwości miała kobieta z warstwy średniej, jeśli nie znalazła męża:

- ☐ uczyć się w szkole średniej, potem studiować na wyższej uczelni;
- ☐ być ciężarem dla swej rodziny;
- ☐ zostać opiekunką lub gospodynią;
- ☐ wybrać spośród kilku odpowiednich zawodów;
- ☐ wybrać jakąkolwiek pracę i żyć samodzielnie;
- ☐ żyć samotnie i bez pieniędzy.

4. Gdy tylko wyszła na plażę, została aresztowana. Co się wydarzyło?

Jak mogły się czuć kobiety, które doświadczyły takich sytuacji?

5. Popatrz uważnie na graf i odpowiedz na pytania:

Jaki procent z ogólnej liczby kobiet było zatrudnionych?

W której dziedzinie było najwięcej zatrudnionych kobiet?

W jakich dwóch dziedzinach było z pewnością potrzebne wykształcenie?

6. Przeczytaj tekst o tym, jakie możliwości miały dziewczęta w zakresie edukacji w XIX wieku:

Gdy tylko dziewczyna skończyła dwanaście lat, bez wyjątku opuszczała szkołę. Oprócz czytania, pisanie i liczenia, nauka dziewcząt koncentrowała się głównie na pracach ręcznych. Następnie czekały na nie praca w gospodarstwie domowym i w polu, często szły do służby. Nawet Věnceslava Lužická, urodzona w 1835 roku, wspomina jak jej ojciec, na jej wyraźne życzenie, pozwolił jej uczyć się nawet po 12 roku życia: „Tylko jedyna ławka została łaskawie zarezerwowana dla dziewcząt. Siedziało nas tam chyba osiem, z tego tylko dwie Czeszki. W ówczesnej opinii nauka w tej klasie była dla dziewcząt uważana za bezsensowną, dlatego też profesorowie nie poświęcali nam zbyt wiele uwagi. Pomijali nas i tylko od czasu do czasu rzucali nam jakby z łaski okruszynę mądrości. Byłam dumna z tego, że uczę się łaciny i pisałam do domu, że uczę się tak samo, jak chłopcy”. Elišce Krásnohorské, która z trudnościami wywalczyła utworzenie pierwszego dziewczęcego gimnazjum Dr. Hrys powiedział (przygotowywał przyszłe nauczycielki): „Bóg Was będzie karać za grzech przeciwko odwiecznym boskim prawom!” Jeśli będziecie kontynuować tę rozpustę czeskich dziewcząt, klątwa Was nie ominie”.

Zredagowano według Milena Lenderová, K hříchu i modlitbě, Praha 2016, s. 46-47 oraz Jitka Gelnarová, Ema Součková, *Vlastním hlasem*, Muzeum Narodowe Praga (Národní muzeum Praha) 2019, s. 43.

Zaznacz wszystkie twierdzenia, które Twoim zdaniem charakteryzują rzeczywistą sytuację kobiet w edukacji:

- ☐ Większość społeczeństwa uważała, że dziewczętom edukacja jest niepotrzebna, ponieważ mają zajmować się głównie domem i dziećmi.
- ☐ Dziewczęta i tak wcale nie marzyły o edukacji.
- ☐ Tylko wyjątkowo i przy dużym wsparciu rodziny dziewczęta mogły kształcić się po ukończeniu 12. roku życia.
- ☐ Wykształceni mężczyźni wspierali marzenia dziewcząt o edukacji.
- ☐ Edukacja kobiet była uznawana za niemoralną, tzn. że edukacja może kobiety zepsuć.

7. Podkreśl wszystkie absurdy w odpowiedziach na pytanie badawcze „DLACZEGO ZACZĘŁY WALCZYĆ O SVOJE PRAWA?” i oceń je od najbardziej poprawnej (1) do kompletnego absurdu (4).

Odpowiedź na pytanie badawcze

Ocena

- A) Chociaż w XIX wieku o kobiety mógł zawsze zadbać małżonek, przestało je satysfakcjonować ciągłe siedzenie w domu i nie chciały już zanudzać się pracami manualnymi. Dzięki zdobytemu wykształceniu chciały realizować się we wszystkich dziedzinach, tak jak mężczyźni. Przede wszystkim chodziło im o dobre płatne stanowiska pracy oraz realizację w sporcie. Na szczęście mężczyźni chętnie ich w tym wspierali.
- B) Kobiety już nie chciały być w swoim życiu spychane wyłącznie do roli matki i żony, która powinna być posłuszna swojemu małżonkowi. Jeśli nie mogły znaleźć małżonka, były zależne finansowo od swej rodziny i były dla niej ciężarem. Wykształcenie średnie i wyższe było im odmawiane. Nawet według ludzi wykształconych dalsze studia były dla nich zbędne. Ograniczenia dotyczyły także mody, np. gdy chciały uprawiać sport.
- C) Kobietom przeszkadzało, że decydowali o nich ich ojcowie, a później małżonkowie. Kobiety nie miały równego dostępu do edukacji jak mężczyźni, ponieważ w opinii społeczeństwa nie miało to sensu. W przydzielonych im rolach życiowych kobiety często musiały czuć się jak w więzieniu. Przynajmniej, że w modzie nie było żadnych ograniczeń i mogły się bez obaw ubierać, jak chciały.
- D) Niektórym kobietom w XIX wieku zaczęło przeszkadzać, że mogą kształcić się tylko do 12. roku życia. Ciężką pracę w rolnictwie społeczeństwo uważało za niewłaściwą, dlatego kobiety znajdowały pracę głównie w usługach publicznych i handlu. Jednocześnie musiały zajmować się domem i dziećmi. Na szczęście wykształceni mężczyźni wspierali starania kobiet o lepsze stanowiska pracy i wykształcenie.